

Urbanistinis forumas

Urbanistikos žanras moksle ir praktikoje

doc. dr. Dalia Dijokienė

IX Lietuvos urbanistinis forumas

RETROSPEKTYVA

Vilnius, Socialinių mokslų kolegijos konferencijų salė, 2015 m. spalio 15 d.

Pranešimo struktūra:

I. Urbanistikos definicijos

II. Urbanistinio projektavimo žanro iliustravimas

III. Pirmojo Urbanistinio forumo rezultatai

Ur

ias

I. Urbanistikos definicijos

Lietuvoje terminą *urbanistika* vartoja **technologijos, socialinių ir menų (humanitarinių)** studijų, mokslo ir praktikos sričių atstovai.

I. Urbanistikos definicijos

technologijos mokslai

Urbanistika suvokiama kaip urbanizacijos proceso valdymo instrumentas, o kaip mokslo ir studijų sritis urbanistika glaudžiai siejasi su geografija, civiline inžinerija, ekonomika, sociologija, teise, aplinkosauga, politologija ir kitomis mokslo sritimis. Konstatuojama, kad Lietuvoje *urbanistikos*, *urbanistinio planavimo* sąvokos oficialiai nevartojamos, jos keičiamos sąvokomis *teritorijų planavimas*. Tokiu atveju teritorijų planavimo net nevertėtų vadinti urbanistika, nes jis yra reikalingas žemės naudojimui sureguliuoti atsižvelgiant į visuomenės interesus (P. Juškevičius).

Urbanistika įvardinama kaip mokslas apie miestų raidą, planavimo, projektavimo ir statybos principus, aprėpiančius formuojamą erdvinę architektūrinių ir inžinerinių kompleksų bei gamtinės aplinkos visumą (P. Kavaliauskas).

I. Urbanistikos definicijos

menai (humanitariniai mokslai)

Urbanistiką pristato kaip plačią architektūros sritį, kuri apima tiek pavienių, tiek kompleksinių objektų, miestų, jų elementų planavimą ir projektavimą, pabrėžiama nuostata, kad tiek urbanistinis planavimas, tiek urbanistinis projektavimas yra neatsiejamas nuo architektūros (J. Vanagas).

Urbanistinis projektavimas suvokiamas kaip architektūrinės kūrybos dalis (sinonimas *miesto architektūra*), o *urbanistinis ar teritorijų planavimas* tiesiog įvardinamas *žemėtvarka* (V. Stauskas).

I. Urbanistikos definicijos

Lietuviškame žodyne/kalboje vartojamas terminas ***urbanistika*** tiesiogiai į anglų kalbą net neverčiamas, angliškai turime kelis atitikmenis – ***urban design, urban planning (town or city planning), urbanism.***

I. Urbanistikos definicijos

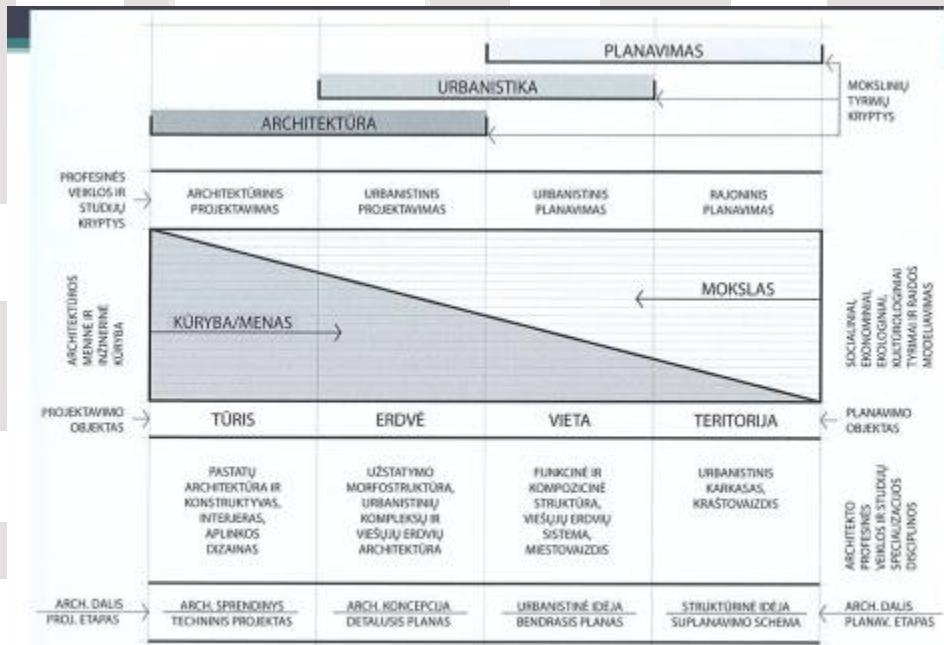
urban design (urbanistinis projektavimas) – gyvenimui skirtos fizinės aplinkos miestuose, miesteliuose ir kaimuose įvairialypis/sudėtinis formavimo procesas; urbanizuotų vietų kūrimo menas; projektavimas urbanistiniame kontekste. Urbanistinis projektavimas apima tiek pastatų ir jų grupių, viešų urbanistinių erdvių ir landšafto projektavimą, tiek struktūros ir procesų, įtakančių sėkmingą aplinkos vystymąsi, kūrimą (R. Cowan).

pagrindinis urbanistinio projektavimo srities aspektas – trijų dimensijų sprendiniai, kuriuose vyrauja erdvės formavimo meninės užduotys.

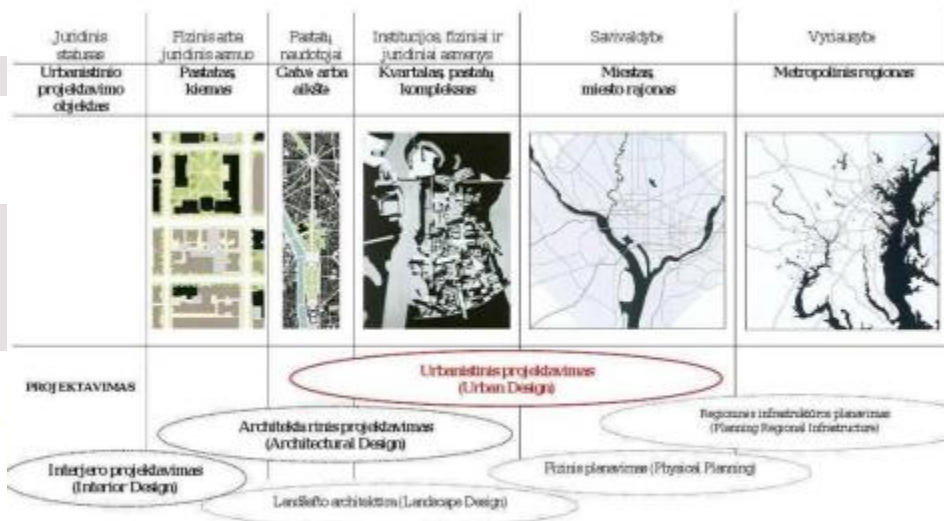
I. Urbanistikos definicijos

urban planning (urbanistinis planavimas) – tai žemės paskirčių planavimo disciplina, susijusi su savivaldybių ir bendruomenių užstatymo ir socialinės aplinkos įvairiais aspektais. Planavimas yra tikslo siekimo procesas, apimantis problemų identifikavimą ir sprendinių numatymą. Planavimas numato vystymosi strategijas (D. A. Thadani).

Vis gi sąvokos **urbanistinis projektavimas** ir **urbanistinis planavimas** yra susijusios, tokoskyra tarp jų galima laikyti ribą, skiriančią architekto meniniais kūrybos principais grįstos erdvių formavimo veiklos sritį nuo srities, kurioje ima vyrauti socialiniai ir ekonominiai argumentai, grindžiami mokslu (Z. J. Daunora).

3 pav. Urbanistikos vieta architekto profesinės veiklos, mokslo ir studijų sisteminėje sampratoje (Z. Daunora 2008)
Fig. 3. Positioning of urban design and planning in systematic conception of architect's professional activity, science and education (Daunora 2008)

2 pav. Urbanistinio projektavimo ir planavimo veiklos organizacinė priklausomybė. (A. Vyšniūnas, 2012)

I. Urbanistikos definicijos

urbanism (urbanizmas) – terminas savyje talpina daug reikšmių, keletas jų: virsmas urbanistiniu/urbanizuotu; miestų kaitos procesai; urbanizuotų vietovių socialinio gyvenimo modelis. (Cowan).

Vis gi terminai *urbanistinis projektavimas* ir *urbanistinis planavimas* nusako profesinę veiklą, o *urbanizmas* – reiškinių

II. Urbanistinio projektavimo žanro iliustravimas

Akademiiniuose darbuose nagrinėjami objektai, problematika

Objektai:

- Lietuvos miestai
- Miestų teritorijos
(rekonstruotinos miesto istorinės/centrinės dalies teritorijos; konvertuojamos pramoninės zonos; masinės statybos gyvenamieji rajonai, reikalaujantys teritorijos restruktūrizavimo koncepcijų paieškos.)

Problematika:

- Urbanistinės kompozicijos fragmentiškumas
- Ryšių tarp skirtingų miesto dalių trūkumas
- Viešų urbanistinių erdvių sistemos nebuvimas
- Morfostruktūros deformacijos ir tt.

II. Urbanistinio projektavimo žanro iliustravimas

Darbų atlikimo metodika

Siekiant kokybiško galutinio rezultato projekte nuosekliai pereinami tokie etapai:

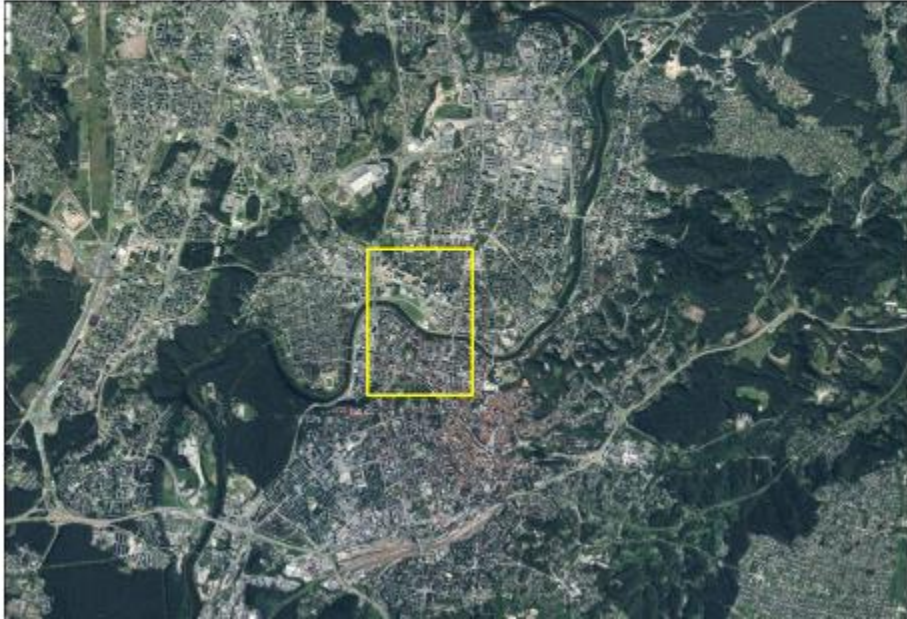
- esamos urbanistinės struktūros ypatumų tyrimo (*analitinė dalis*)
- koncepcijos pagrindimo argumentais (*konceptualioji dalis*)
- detalaus projektavimo (*projekto dalis*)

Projektiniuose pasiūlymuose sprendžiami teritorijos **plano** formavimo, naujo **užstatymo** įterpimo ir **tūrinės erdvinės kompozicijos** papildymo/formavimo uždaviniai.

Pavyzdžiai

Vilniaus centrinės dalies urbanistinė architektūrinė koncepcija

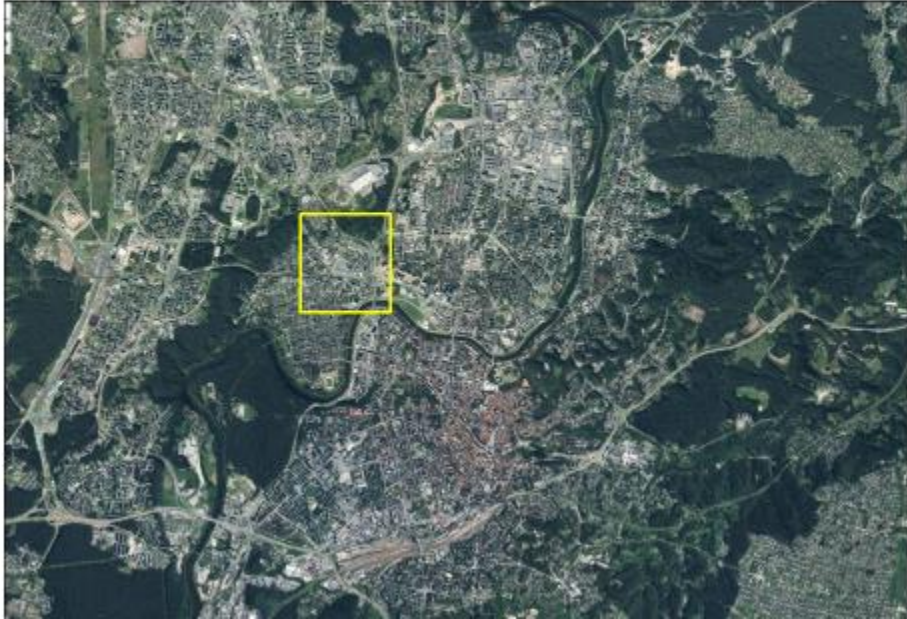

Vilniaus centrinės dalies urbanistinė architektūrinė koncepcija
(autorė Lina Panavaitė, vadovas Saulius Motielka, 2014)

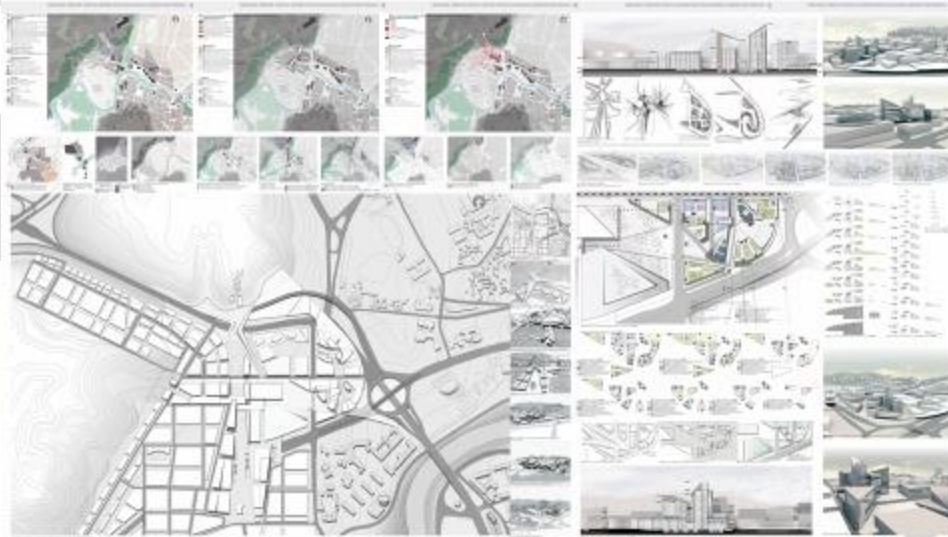

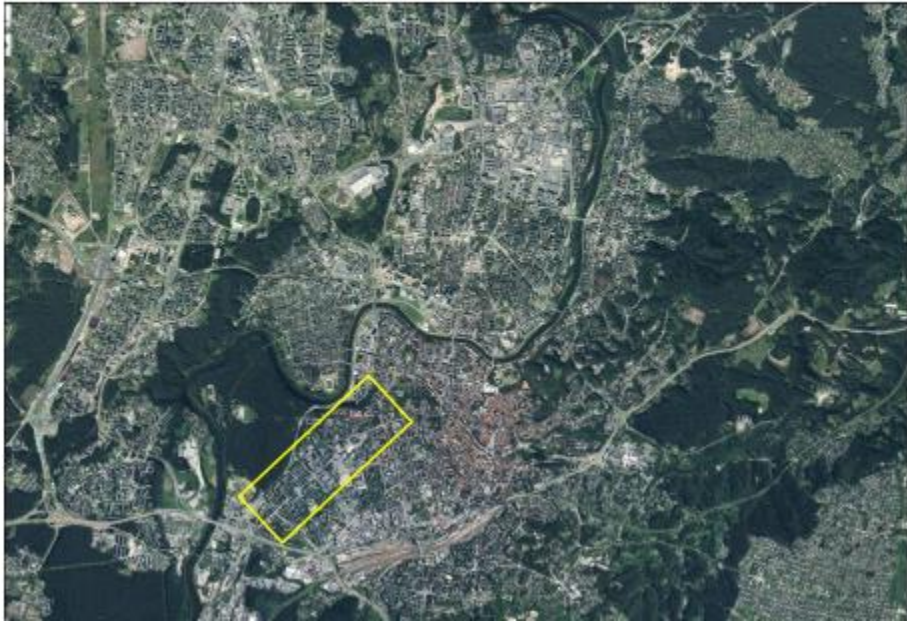
Žvėryno šiaurinės dalies urbanistinė konversija

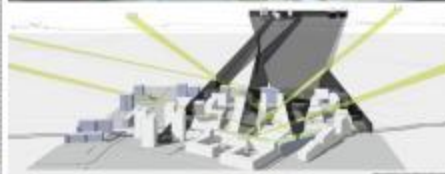
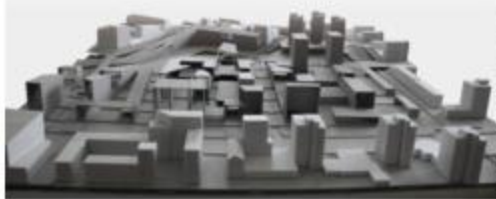
Žvėryno šiaurinės dalies urbanistinė konversija
(autorė Laura Žvaliauskaitė, vadovas Saulius Motieka, 2014)

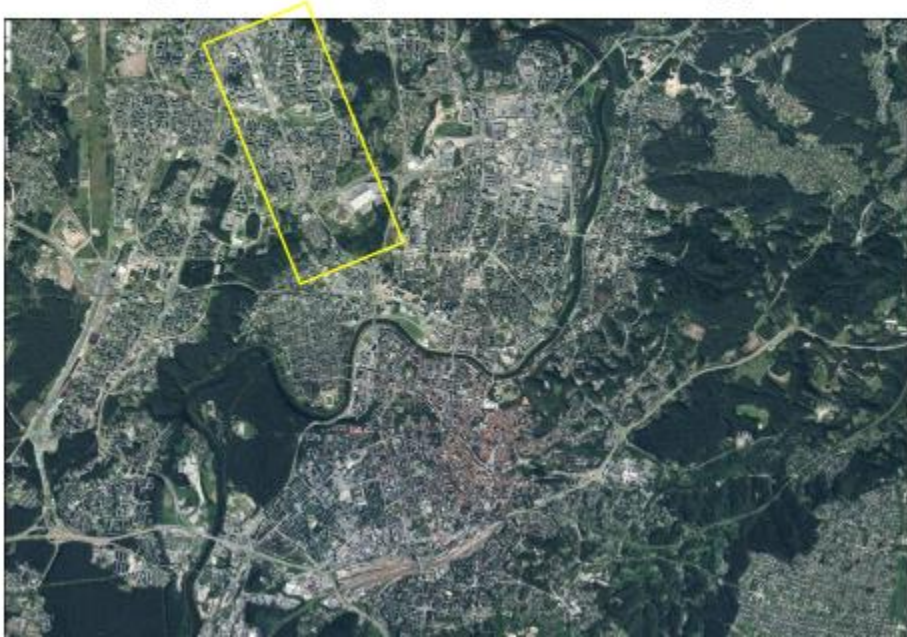
Vilniaus Naujamiesčio pietinės dalies urbanistinės struktūros ribos koncepcija

Vilniaus Naujamiesčio pietinės dalies urbanistinės struktūros ribos koncepcija
(autorius Artūras Mažeika, vadovas Edgaras Neniškis, 2014)

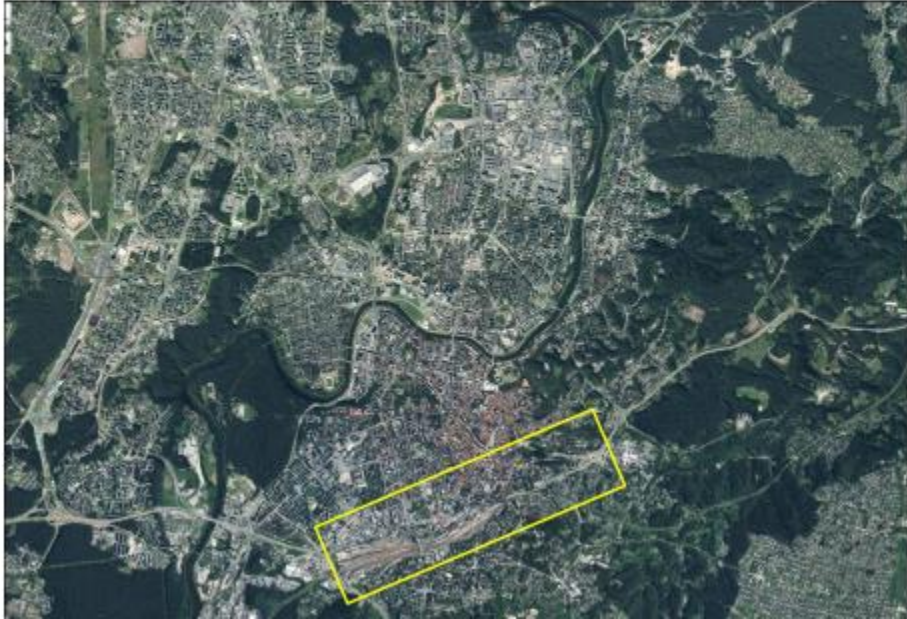
Vilniaus Ukmergės gatvės rekonstrukcijos urbanistinė architektūrinė koncepcija

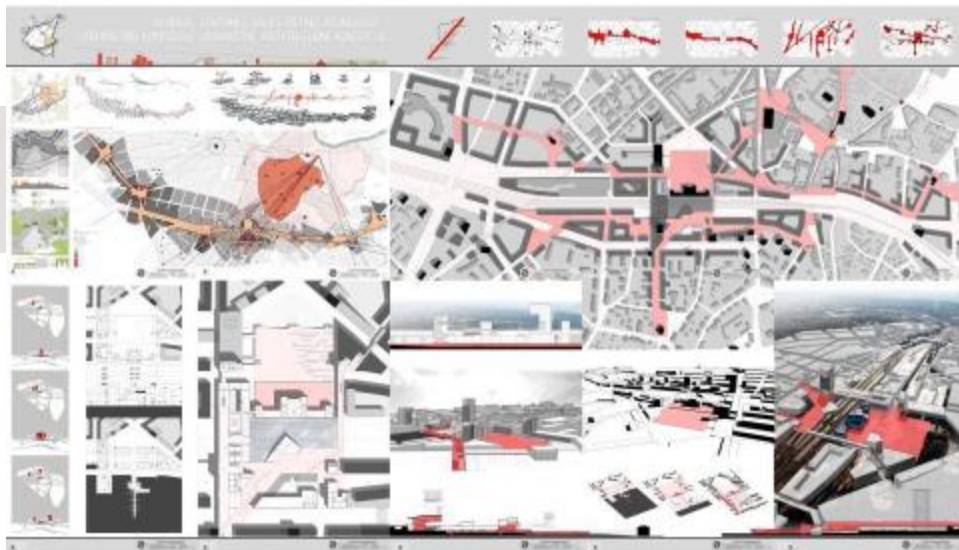
Vilniaus Ukmergės gatvės rekonstrukcijos urbanistinė architektūrinė koncepcija
(autorė Margarita Pantelejeva, vadovas Algis Vyšniūnas, 2014)

Vilniaus centrinės dalies pietinio aplinkkelio urbanistinių kompleksų urbanistinė architektūrinė koncepcija

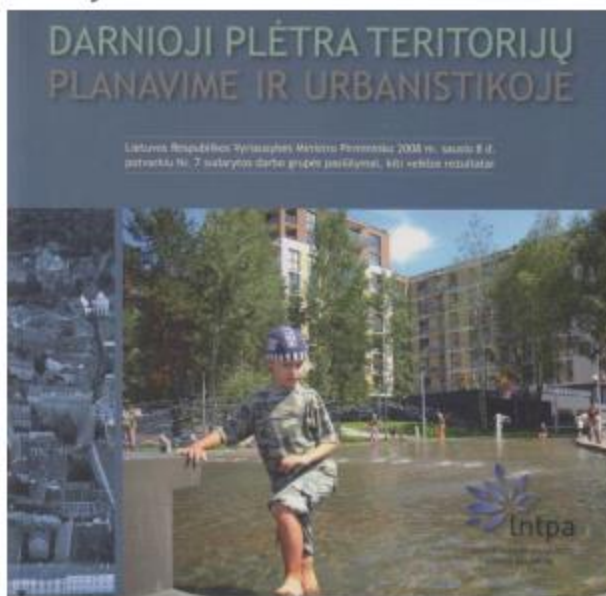
Vilniaus centrinės dalies pietinio aplinkkelio urbanistinių kompleksų urbanistinė architektūrinė koncepcija
(autorė Marija Vaitkutė, vadovė Dalia Dijokienė, 2014)

III. Pirmojo Urbanistinio forumo rezultatai

Po pirmojo Urbanistinio forumo Lietuvos Respublikos Vyriausybės Ministro Pirmininko 2008 m. sausio 8 d. potvariu Nr. 7 sudaryta darbo grupė turėjo pateikti konkrečius pasiūlymus ir išvadas tolesniam darnios urbanistinės plėtros politikos ir valdymo stiprinimui, pasiūlymai galėjo tapti sąvokų ir veiklų apibrėžimo ir aiškumo pagrindu, ... bet netapo.

III. Pirmojo Urbanistinio forumo rezultatai

III. Pirmojo Urbanistinio forumo rezultatai

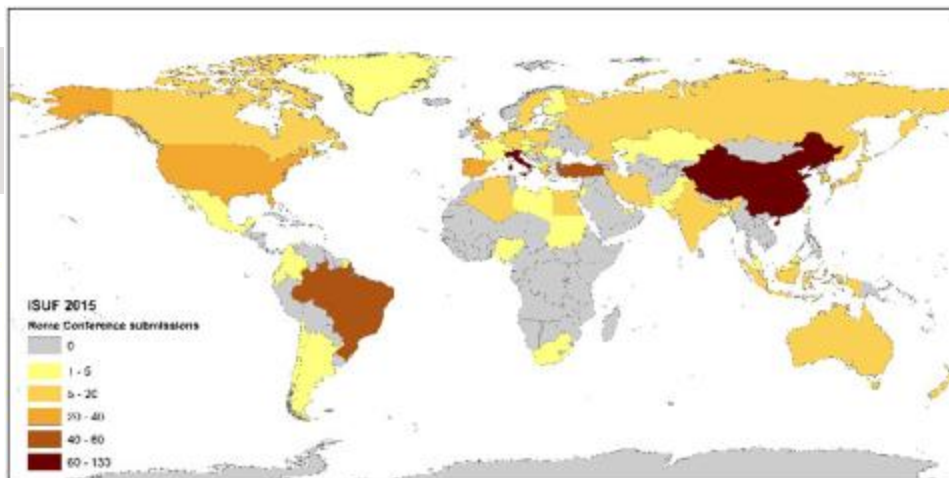
specializacijų poreikis yra nepalyginamas su Lietuva. Todėl mūsų įrašytos, kad kurios studijų kryptys nefunkcionuoja. Jų reikia atsisakyti. Pvz., S240 – Miesto ir krašto planavimas.

(Teikiama pasiūlymai aptarti ir apriboti VGTU Urbanistikos katedroje, 2008 m. rugsėjo 10 d.)

MOKSLAS		
Kodas	Mokslų kryptis	Mokslų šakos
08H	Urbanistika (Urban Science arba Urbanology)	H810 Urbanistikos istorija ir teorija (Urban History and Theory)
		H811 Urbanistinis projektavimas ir planavimas (Urban Design and Planning)
11T	Urbanistinė inžinerija (Urban Engineering)	T112 Miesto susisiekimas (Urban Transportation)
		T113 Miesto infrastruktūra (Urban Infrastructure)

STUDIJOS					
Kodas	Studijų sritis ir kryptis	Kvalifikacinis laipsnis		Profesinė kvalifikacija	
		Pirmosios pakopos studijos	Antriosios pakopos studijos	Pirmosios pakopos studijos	Antriosios pakopos studijos
08H1	Urbanistika	Urbanistikos bakalauras	Urbanistikos magistras	Architektas	Architektas
11T1	Urbanistinė inžinerija	Urbanistinės inžinerijos bakalauras	Urbanistinės inžinerijos magistras	Inžinierius	Inžinierius

Vietoje išvadų

Vietoje išvadų

Urbanisto architekto vaidmuo kintančioje visuomenėje formuojant miestų aplinką taip pat kinta, o šiuo metu Lietuvoje jis yra beveik prarastas.

Urbanistinis forumas

... miesto urbanistinė struktūra kito, kinta ir kis – tai jos gyvavimo variklis ...

Turime tik du kelius – arba kaita vyks chaotiškai, arba ją reikia profesionaliai modeliuoti.

Ur

dėkui už dėmesį

ias